

La Llista Vermella de Provença-Alps

Cèsar Blanché

BioC-GReB, Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona. cesarblanche@ub.edu

Publicat *on-line*: 11 de juny de 2015

Acaba de veure la llum la **Llista Vermella de flora amenaçada de Provença, Alps i Costa Blava** (regió PACA) que dóna continuïtat a l'avaluació de l'estat de conservació de la flora vascular de la unitat corològica catalano-provençal-balear. Les similituds territorials, florístiques i de les amenaces sobre les plantes en fan un document d'un valor especial per a nosaltres. A continuació us en presentem el contingut:

NOBLE V., VAN ES J., MICHAUD H. & GARRAUD L. (coord.) 2015. *Liste Rouge de la flore vasculaire de Provence-Alpes-Côte d'Azur* – Version mise en ligne. Direction régionale de l'environnement, de l'aménagement et du logement & Région Provence-Alpes-Côte d'Azur, 14 pp.

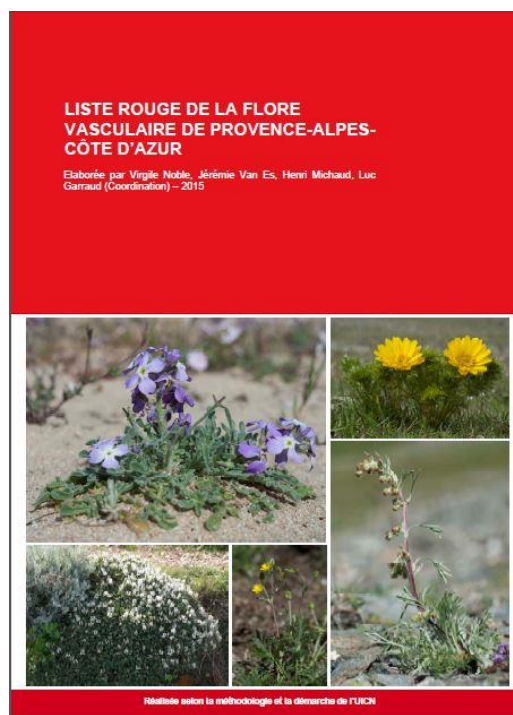

Figura 1 – Portada de la *Liste Rouge de la flore vasculaire de Provence-Alpes-Côte d'Azur*

L'administració regional de Provença-Alps (*Provence-Alpes-Côte d'Azur* = PACA) acaba de distribuir la llista vermella de flora vascular amenaçada d'aquest territori, que va des del Roine fins a la frontera italiana. Es tracta d'un document del màxim interès per a nosaltres, ateses les enormes similituds de tot ordre amb les terres i la flora catalanes, però també per a tota la regió mediterrània i per als projectes en curs d'avaluació o reavaluació de la flora amenaçada.

El territori estudiat i el format de la llista

La flora avaluada en aquesta nova Llista Vermella correspon a un territori de 31.400 km² (Catalunya: 32.100 km²), on hi viuen uns 5 milions d'habitants (Catalunya: c. 7,5 milions). La diversitat geogràfica de l'àrea provençal té també els seus paral·lels: una gran ciutat portuària i industrial (Marsella / Barcelona), una zona de muntanya i d'alta muntanya important (Alps/Pirineus), un gran riu amb delta (Roine/Ebre) i una costa amb un fortíssim impacte turístic i urbanístic (Costa Blava-Mónegue-Canas).

La flora vascular de la regió PACA analitzada és de c. 3.400 espècies (Catalunya, c. 3.600 espècies) i ha estat actualitzada molt recentment a la *Flore de la France méditerranéenne continentale* (2014) a càrrec de **Jean-Marc Tison, Philippe Jauzein i Henri Michaud** (vegeu [notícia al Portal BioC](#)).

Figura 2 – El territori PACA d'on s'ha redactat la Llista Vermella

Cal recordar que l'avaluació anterior de la flora d'aquest territori datava dels anys 90, quan veié la llum el Llibre Vermell francès (Olivier et al., 1995), època des de la qual el coneixement florístic i taxonòmic i els canvis en l'estat de conservació d'hàbitats i espècies han canviat notablement.

La nova llista vermella provençal s'ha dut a terme durant diversos anys d'anàlisi de dades, recollides al sistema de base de dades SILENE-Flore (<http://flore.silene.eu>) per un equip de quatre autors principals i coordinadors (**Virgile Noble, Jérémie Van Es, Henri Michaud i Luc Garraud**), amb el suport de 42 experts d'institucions de recerca, associacions naturalistes, gabinets professionals i de l'administració (parcs, conservatoris botànics, etc.).

Metodològicament, l'obra segueix el model organitzat a la [Guia de llistes vermelles regionals de França](#), preparada del comitè francès d'UICN. El resultat, presentat com a llistat es publica en forma

d'un llibret breu (14 pàgines, no en calen més), distribuït per l'administració regional (Direction régionale de l'environnement, de l'aménagement et du logement & Région Provence-Alpes-Côte d'Azur) a través d'internet (http://www.paca.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/ListeRougeFLORE_VF.pdf).

Principals resultats

La flora vascular total de la regió Provença-Alps-Costa Blava és de 4313 espècies, de les quals 916 pertanyen a la categoria NA ("No aplicable") en tant que espècies al·lòctones o que no tenen poblacions estables al territori. De les restants 3397 -les silvestres autòctones, doncs- 339 (un 10%) són amb dades insuficients (categoria DD), la majoria DD taxonòmiques o de descripció recent, i 243 són gairebé amenaçades (categoria NT).

Les espècies amenaçades a Provença-Alps (incloses en les categories d'amenaça estricta **CR, EN i VU**) són el **10,8 % de la flora vascular silvestre**, que és un valor força elevat, per exemple, si el comparem amb el de la flora catalana (5,53%, dades de Sàez et al., 2010). Les espècies extingides a la regió (categoria RE) són 26, però no n'hi ha cap d'extinció mundial.

Alguns elements de comparació amb la flora catalana

Les similituds del medi físic, de la composició florística i de les amenaces sobre el territori i la biodiversitat a Provença-Alps i a Catalunya fan que el repàs de la llista de tàxons amenaçats als dos països ofereixi moltes semblances. Gairebé una quarantena d'espècies amenaçades són les mateixes.

Així, d'entre les extingides a Provença-Alps (26 a la categoria **RE** de PACA) trobem espècies també amenaçades a Catalunya, com ara *Botrychium matricariifolium* (CR a Cat), *Luronium natans* (EN a Cat) o *Pilularia minuta* (en aquest cas, a Catalunya tenim el cas anàleg de *P. globulífera*, avaluada com a RE).

De les espècies críticament amenaçades (49 d'avaluades com a **CR** a PACA), retrobem a Catalunya: *Asplenium marinum* (EN), *Elatine alsinastrum* (CR), *Hydrocharis morsus-ranae* (CR), *Lycopodium clavatum* (VU), *Ranunculus lingua* (RE), *Stachys marítima* (EN, Figura 3), *Verbena supina* (RE) o *Zostera marina* (CR).

Figura 3 - *Stachys marítima*, espècie amenaçada tant a Catalunya (EN) com a Provença (CR) (Foto: C. Blanché)

D'entre els tàxons en perill (118 en categoria **EN** a PACA), són coincidents amb els tàxons amenaçats de Catalunya: *Achillea marítima* (EN), *Carex brachystachys* (EN), *Geranium divaricatum* (EN), *Potamogeton praelongus* (EN), *Sagittaria sagittifolia* (RE) o *Succowia balearica* (VU). I d'entre les vulnerables (categoria **VU**, 201 en total a Provença-Alps), són a totes dues llistes: *Anacamptis palustris* (EN a Cat), *Anthericum ramosum* (CR), *Butomus umbellatus* (EN), *Carex limosa* (VU), *Ceratophyllum submersum* (CR), *Convolvulus siculus* (VU), *Cressa cretica* (RE), *Dracocephalum austriacum* (EN), *Gymnadenia odoratissima* (CR), *Hippuris vulgaris* (CR), *Lappula deflexa* (CR), *Lotus conimbricensis* (VU), *Ophioglossum azoricum* (VU), *Potamogeton gramineus* (CR), *Rumex hydrolapathum* (CR), *Silene sedoides* (VU), *Thalictrum lucidum* (VU), *Thelypteris palustris* (EN) o *Utricularia minor* (VU).

Aquestes coincidències fan pensar, primer de tot, en un patró d'amenaça comú sobre una flora amb fragilitats (abundàncies-raretes, hàbitats, adaptacions ecològiques, diversitats genètiques, etc.), força comunes (en molts casos, no tractats aquí, els llistats contenen espècies vicariants o ecològicament equivalents, que augmentarien encara les semblances) i també amenaces similars. L'altra cara de la mateixa moneda suggeriria que l'abordatge de problemes anàlegs pot ser convenient de fer de manera coordinada en la metodologia d'estudi (avaluació/diagnòstic, plans de recuperació, sistemes de multiplicació si s'escau, conservació de germoplasma, objectius de recerca etc.), amb la pràctica de la gestió per a la conservació i, per què no, amb finançament compartit de fons europeus de cooperació regional.

També són semblants els hàbitats i ambients que contenen més espècies amenaçades i que, tant a Provença-Alps com a Catalunya coincideixen en tàxons de zones litorals, de sorralts i platges, d'ambients humits, aiguamolls i maresmes, és a dir, territoris fortament alterats per les transformacions urbanístiques i d'infraestructures recents, així com en les plantes de muntanya (Pirineus/Alps). Per afinitats florístiques, filogeogràfiques i, en certa mesura, també de model de transformació de territori per activitats turístiques, es presenten clares analogies també amb la flora amenaçada de les Illes Balears (cf. Sàez & Rosselló 2001)

Apareixen a la llista provençal algunes espècies d'ambients agrícoles que a les terres ibèriques no s'han arribat a avaluar com a amenaçades del tot o que fins i tot es poden considerar LC, com *Consolida hispanica* o *Nigella gallica* (VU a PACA), al costat d'altres realment rares aquí també, com *Garidella nigellastrum* (EN a Provença-Alps, no existeix a Catalunya, però CR al País Valencià cf. Aguilera et al., 2010). A la llista vermella de Provença-Alps no hi ha gaires arbres i arbusts amenaçats, però sí que n'hi figuren alguns (*Quercus cerris*, *Quercus crenata* o *Sorbus legrei*, tots 3 VU), de manera semblant al que s'ha obtingut a Catalunya (*Salix tarraconensis*, *Spiraea crenata* subsp. *parvifolia* o *Juniperus thurifera*, VU).

Un primer examen general de la llista provençal semblaria indicar un **estat de conservació de conjunt més preocupant encara que el de la flora catalana**. Al costat del percentatge més elevat, gairebé del doble, de tàxons amenaçats respecte al total de flora vascular (c. 10% vs 5%) (que potser podria matisar-se un xic atenent a aplicacions de la metodologia UICN), sorprèn trobar a la llista vermella PACA tàxons que a Catalunya no es consideren gaire rars/amenaçats, com *Achillea ptarmica* (VU a PACA), *Anarrhinum bellidifolium* (EN), *Atractylis cancellata* (VU), *Calystegia soldanella* (EN), *Cistus crispus* (CR), *Cneorum tricoccon* (VU), *Crucianella marítima* (VU), *Cynanchum acutum* (EN), *Paronychia argentea* (VU), *Plantago albicans* (VU), *Posidonia oceanica* (EN) o *Silene nicaeensis* (VU) i que denoten que alguns ambients, particularment platges i dunes han de trobar-se en situació més crítica a Provença que no pas a casa nostra. En tot cas, l'avaluació de la flora provençal ens alerta de cap on pot evolucionar l'estat de conservació de la catalana en els propers anys, si persisteix l'alteració i la destrucció dels hàbitats naturals romanents del país. Resulta que hi ha més semblances que no pas les vies romanes o les quatre barres a l'escut!

Bibliografia citada

Aguilella, A., S. Fos & E. Laguna (eds) (2010). *Catálogo Valenciano de Especies de Flora Amenazadas*. Generalitat Valenciana, València.

Olivier, L., J.P. Galland & H. Maurin (coord.) (1995). *Livre Rouge de la Flore menacée de France. Tome I: espèces prioritaires*. Ministère de l'Environnement, Paris.

Sàez, L., P. Aymerich & C. Blanché (2010). *Llibre vermell de les plantes vasculars endèmiques i amenaçades de Catalunya*. Argania editio, Barcelona.

Sàez, L. & J.A. Rosselló (2001). *Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears*. Documents tècnics de conservació, 9. Direcció General de Biodiversitat, Conselleria de Medi Ambient, Palma.

Més informació i referència de l'obra

NOBLE V., VAN ES J., MICHAUD H., GARRAUD L. (coordination), 2015. *Liste Rouge de la flore vasculaire de Provence-Alpes-Côte d'Azur – Version mise en ligne*. Direction régionale de l'environnement, de l'aménagement et du logement & Région Provence-Alpes-Côte d'Azur, 14 pp.

Editat per: Alba Pau

Citació recomanada: Blanché, C. 2015. *E-Opinió núm. 33: La Llista Vermella de Provença-Alps*. Portal de Biologia de la Conservació de plantes. Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona. URI: <http://hdl.handle.net/2445/122546>

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)

